

*Гетьман Анастасія Дмитрівна,
здобувач Національної академії
внутрішніх справ*

ІНОЗЕМНИЙ ДОСВІД ЩОДО ПРЕВЕНЦІЇ НЕЗАКОННОГО ЗАВОЛОДІННЯ ВАЖЛИВИМ ОСОБИСТИМ ДОКУМЕНТОМ ШЛЯХОМ УПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ПАСПОРТА

Одним із основних завдань, яке стоїть перед світовим співтовариством є підвищення рівня захищеності міжнародних особистих документів та ефективність обміну інформацією, що слугує передумовою результативної діяльності правоохоронних органів у боротьбі з тероризмом, нерегульованою міграцією та транснаціональною злочинністю.

У світі почали впроваджувати нові більш захищені форми особистих важливих документів. Передбачається, що такі документи найбільш захищені від підробок та забезпечують суттєве підвищення рівня безпеки в суспільстві щодо проявів злочинності та міжнародного тероризму.

Біометричні паспорти набувають все більшого поширення у світі. Відповідно до інформації всесвітньої організації цивільної авіації (ІСАО) більше 90 країн з 193 держав-членів ООН в даний час видають такі документи, при цьому ще більше двадцяти держав готові до впровадження таких документів в найближчі роки.

Близько 45 країн з числа тих, які видають біометричні документи, зберігають на документах одночасно і відбитки пальців, і зображення особи, в той же час більше 30 країн використовують лише оцифроване фото власника документа. Решта країн в даний час використовують тільки зображення обличчя, але найближчим часом планують використовувати і дані дактилоскопії [1].

Безумовно, швидке прийняття електронних паспортів виявилось великим кроком вперед для безпеки держав та громадян. Водночас, боротьба за захист паспортів та особистих документів залишається актуальною в усьому світі.

Так, 12 травня 2018 року весь світ облетіла новина про масове шахрайство в Угорщині, яке дозволило приблизно 700 людям в'їхати в США використовуючи чужі електронні документи. Даний інцидент продемонстрував вразливість паспортної системи Угорщини.

Експерти США заявили, що шахрайське використання справжніх паспортів становить серйозну загрозу для країн у всьому світі. Найбільш очевидний ризик полягає в тому, що люди, які переїжджають до інших країн під чужими діючими документами, мають достатні причини для приховування своєї особистості. Як правило, такі особи є злочинцями та таким чином ухиляються від відповідальності за діяння, які ними було вчинено, зокрема це може бути контрабанда наркотиків, торгівля людьми, організована

злочинність, виконання завдань терористичної організації чи нелегальна імміграція [1].

Зважаючи на важкість внесення змін до електронного паспорту, злочинці все більше використовують діючий паспорт конкретної людини, отриманні шляхом незаконного заволодіння. З цією метою, злочинець приймає зовнішній вигляд власника паспорта, що у багатьох випадках дозволяє йому безперешкодно перетнути кордон.

За даними Інтерполу з 2010 року по 2016 рік кількість вкрадених та втрачених паспортів в Європі зросла з 15 914 740 до 34 085 965 паспортів, тобто на 47 %, а у світі (враховуючи Європу) з 23 985 965 до 54 962 452 паспортів, таким чином, показник збільшився на 43,6 %.

Таким чином, світове співтовариство потерпає від незаконного заволодіння паспортом. Найчастіше це трапляється у країнах та містах, які є туристичними осередками.

Виявляється крадіжка паспортів це один із видів заробітку. У світі поширені чорні ринки на яких збувають викрадені паспорти. Вартість паспортів залежить від індексу пасажирів Хенлі - це рейтинг усіх паспортів світу за кількістю країн, власники яких можуть проходити кордони у безвізовому режимі. Рейтинги базуються на ексклюзивних даних Міжнародної асоціації повітряного транспорту (IATA), яка є найбільшою та найповнішою в світі інформаційною базою даних про подорожі, і покращується завдяки великим внутрішнім дослідженням [2].

Так, за індексом пасажирів Хенлі всі країни світу розділяють 102 місця, на першому місці розташувались Японія та Сінгапур, які дозволяють своїм власникам подорожувати в 189 країн без віз та окремих дозволів, в п'ятірку найкращих європейських країн, входить Німеччина, Франція, Італія, Швеція, Іспанія, Норвегія, Сполучене Королівство Британії, Австрія, Люксембург, Нідерланди. Україна посідає 38 місце та гарантує громадянам безвізовий доступ до 128 країн [3]. Таким чином, найбільш досвідчені злочинці обирають туристів, які за окремими ознаками можуть бути власниками «найкращих» паспортів.

Отже, сучасні заходи безпеки, які використовуються при виготовленні паспортів дозволяють легше виявляти підробку, переробку та інші незаконні дії з нашими особистими важливими документами. Водночас, злочинці винаходять все більш витончені методи фальсифікацій, саме тому важливо, щоб наша паспортна безпека могла розвиватися і прогрес залишився на крок попереду від злочинців. Аби забезпечити надійний захист, органи влади повинні зосереджуватися на дизайні та матеріалах при створенні своїх нових національних проїзних документів. Крім того, важливе значення має впровадження технологій, які здатні ідентифікувати людину за фотографією, яка міститься в паспорті. Такі заходи стануть ефективними для запобігання злочинам пов'язаних з незаконним заволодінням паспорту.

Список використаних джерел

1. John H. Massive passport fraud in Hungary allowed dozens of people to enter U.S. under false identities / H. John, P. Andras // The Washington Post. - 2018. URL: https://www.washingtonpost.com/world/national-security/massive-passport-fraud-in-hungary-allowed-dozens-of-people-to-enter-us-under-false-identities-officials-say/2018/05/09/b1ee48be-523a-11e8-b00a-17f9fda3859b_story.html?noredirect=on&utm_term=.7edd94b913d2.
2. Stamping out passport fraud // The Sydney Morning Herald. - 2013. URL: <https://www.smh.com.au/opinion/stamping-out-passport-fraud-20131103-2wul5.html/>
3. Henley & Partners. Henley & Partners Passport Index / Henley & Partners. - 2018. URL: <https://www.henleypassportindex.com/passport-index>.